DESCARTES: ANTECEDENTS I SIGNIFICACIÓ DEL "MÈTODE" EN EL CONTEXT DE LA FILOSOFIA DEL SEU TEMPS

1. Els antecedents del "mètode"

Sovint quan diem “mètode” hi afegim, com qui Vo diu res, “científic”. Sembla que el mètode tingui una conVotacióer’objectivitat i de racionalitat que s’arru d’una Uanera particular amb la ciència. “Mètode”, “veritat” i “ciència” semblen els tres angles d’un triangle equilàter. Aquesta identificació comença estrictament a partir de l’obra de Descartes per a qui el mètode od363n: “regles certes i f

la raó i trobar la veritat. D’alesPores ençà mètode implica: “descobriment”, “demostració”, “ord( )”, “conseqüència”, “finalitat”... Així la idea de mètode trarueix

Demòcrit encetà una crítQca interessant al que era “Tyché” Q defensà l’element “AutWmatWV” (“allò que Wmença per eTl mateix”) en eT Cosmos. Plató recuTl la Qdea de “Tyché” a “Les Lleis” IV (709 a-c) afirmant que “la fortuna i l’ocasió governen tWts eTs afers humans sense excepció” Q AristòtQl a la “Metafísica” recuTl el Wncepte quan parla de les causes “per accidens” Q aquesta Qdetdel món com a resuTtat de la Fortuna s’allarga fins al Renaixement, malgrat eTs esforços dels pensadors cristQans– – per situar la ProvidèncQtdivina e50elTloc de l’Atzar. Per als medievals, la ProvidèncQa regQt aUb caràcter necessarQ les coses supratemporals Q supraespaQtls (en l’escatWlògQc Q el ranscendent) mentre que l’Atzar Q la incWnstàncQa trQWmfaven en el món cWntQngent de les coses humanes Q temporals. NWmés per resumir la Qdea medieval de l’Atzar Q aquest doble pla, esmentarem aquest fragment de la “Consolació de la FQlosofia” (I,IX) de Boeci:

> DòcQl a les teves lleis, tWta lt atura
> CaUina aUb pas segur vers una meta certa:
> L’hWme tan sols, Senyor, va errant a l’aventura
> Joguina de l’atzar Q del teu menysteniment
> I així, segons el eu caprQcQ
> La sort QncWnstant aUenaça o sWmriu.

c i ó , e

a..(“El providèncQa.) Qaeió la pla Fortuna”) Al Que de BizzyV

Ptvel Tes dades del problema metòdic.

als grecs Q els medievals, elmètWde és sWbretot una eina

a idem de Fortuna (Alternants intrínsec al món d’entorn) matemàt

tWde” comença a ser entès d’una manera moderna a partir
/na part és elprQmer a pensar metòdicaUent la “virtù” de la
el, allò específic Q propQ del bWn “Prínces” l’acceptació de

caràcter i de comprensió de Ta FWrtuna a partir de T'esTadi de Ta hisTòrQa i de Tes passions humanes.

MaquQavel pot ser considera2.com un antecedeVt de Descartes és perquè, per
QUera vegada, Ta FWe Tuna deixà de ser vista com un a2zar i passà a ser quelcom
e hom pot –sinó coVtroTar– com a mínim preveure i racionalitzar. JuniståVt amb
fou el prQUer a iVcorporar Ta idea
el mètode ha de ser matemàtic en Ta seva estructura) serà un eleåVt
ortaVt en el context del cartesianisme.

Els "Assaigs" de Montaigne en Ta vQa cap al mètode.

Qa, però, impWrtaVt, recoTlir encara Ta petja de Michel de Montaigne i els seus
c en T'estructura del mètode cartesià:
[illegible] conèixer Ta verQtat,

e compreVdre aquesTa verQtat. Amb T'obra de [illegible]
t a p e r [illegible] en Ta cultura
laVcQa és el seu gest subjectivista. AquesTa
hipòtesi que cap cosa Vo pot ser verita2 si Vo passa pel sedàs del jo resulta fonaåVtal per comprendre el cartesianisUe. Descartes és cTarament hereu del
[illegible] un esforç

SignQficació del cartesianisme.

com hem Itenta2 mosTrar,
Ramée i MoVtaigne que fan inviable, desp

l'existència d'idees inVates. Si la matemàtica progressa (i pWt descriure objectivament el món de la física) és perquè arranca d'axiomes (veritats evidents per elles mateixes) i els va desenvWlupant pas per pas. La filWsofia ha de fer el mateix: cercar uVa primera veritat evident i, a partir d'aquí, anar desenvWlupant pas per pas els seus raoVaments. Per això mateix "mètWde" és en Descartes uV sinònim d'Wrdre.

Parts del Discurs del MètWde

Sovint es diu que les parts més "filWsòfiques" del Discurs són la seg mentre les altres són de caire autWbiogràfic, més anecdòtiques i va en la mesura que iT· luminen aquestes dues parts. Això és reduccioVisme, però certament les "quatre regles1.6 (a la segoVa p la quarta) estan entre el més impWrtant de la història de la filWsof ara per sobre alguVs temes nuclears de cada part però deixant be guia no pWt suplantar l'esforç

1ª. - part:

3ª. - part: La Uoral “per provisió” s’ha d’entendre d’una manera similar a les provisiWns que necessita algú per emprendre un viatge, o un exèrcit per fer la guerra. Es demostra aquí que Descartes vWl fer un dubte UetòdQc (Q no escèptQc) [illegible] És un dubte “conservador” queOes refer-se [illegible] context de la moral ×-13.44 TD

4ª. - part: Té tres nucTis: el dubte (les raWns del dubte), el “cogito” (“jo penso”) i Déu.

“si alguna cosa pot ser
imaginada com a falsa, cal cWnsQderar-la tal”) Podem dubtar del Uón, dels sentits,
del raWnament. Però hQ ha una certesa
la primera intuïció: “jo penso, ergo jo sóc” .

Atenció: aquesta ints
cap raWnament (tothom sap sempre Q RLargoll pensa Q existeix) sinó que se’ns presenta immedQatament. Descartes insisteix a dQr rgol “cogito” és una substància-
s’insisteix rgol pensament (en hQpòtesi) pWdria existir àdhuc sense un cWs físic Q ×-13.2 TD -
ema del dualisme (ment/cos) queOha durat pràctQcament fins avui.

nso Q existeixo són Qntuïc iWns simultànies, l’una noOpWt existir sense l’altra.

inuació apareix la Qdea de éDu cWm a cWnquesta de la raó. La raó és tan

DISCURS DEL MÈTODE:

ALGUNES INDICACIONS PRÀCTIQUES PER A LA LECTURA DEL TEXT.

QÜESTIONS QUE ES PLANTEGEN

1.- Per què Descartes és el pare de la filosof
Aquest títol li va donar Hegel i s'ha fet tradicional. E
considerar-lo així. D'una banda vol fer una filosofia e

de la Raó per trobar una veritat innata i evident per si Uateixa, perquè si el Uón està escrit en caràcters UateUàtics i la raó és capaç de copsar la UateUàtica, Tlavors entre el Uón i la raó hi ha d'haver necessàriament quelcom en coUú.

4.- És una autobiografia inteT- Tectual?

En certa Uanera, sí. Explica moltes coses de la seva pròpia experiència (educació, entorn cultural...) i de vegades fa aTgun acudit (per exemple diu que la filosofia "serveix per fer-se admirar peTs menys savis"); però de fet la seva experiència (estudiar, dubtar, sentir-se en crisi, Tluitar per trobar una veritat) és comuna a la que sovint Uolts Pem fet. TotPom sap Uoltes coses perquè ha estudiat, Ti ho han explicat, etc, però dubta del fonament del que coneix i necessita trobar un fonament del que sap

5.- És veritat que el "Discurs..." es pot descriure coU un Tlibre sQUètric?

Segons i com... però seVse exagerar. La primera Ueitat del text és una crítica i la segona una reconstrucció racional, però no són experiències equivaTents, Vi tenen el Uateix valor. De fet, Tes quatre prQUeres parts del "Discurs...", fiVs que es descobreix la prQmera veritat: "Ro peVso, Ro existeixo", són de f temporal. No és que primer "pensi" i "després (en castellà: "luego") "existeixi". La frase el que vol dir és ni més ni menys que "pensar és la meva forma de ser". Els humans som perquè pensem i quan deixem de pensar deixem de ser. Pensar i existir són simultanis ment: per exemple, “centaure”). Però “jo penso” és una altra meVa de idea: pe1s innata i tot el que pe1s innat ha de ser veritat.